

Sigurnost podataka na internetu i zaštita autorskih prava

Sedmi razred

Sigurnost (točnost) podataka na internetu

- Pri pisanju zadaće, istraživačkog referata ili eseja – kojeg možemo definirati kao kraći prozni sastavak koji može biti i književno-umjetnički tekst¹, osim tiskanim knjigama, možemo se poslužiti i izvorima na internetu (što je u novije vrijeme i češći slučaj nego korištenje nekom tiskanom enciklopedijom ili leksikonom).
- Pri tome je važno da se koristimo vjerodostojnim izvorima i informacijama u čiju točnost možemo biti sigurni.

¹esej. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. (pristupljeno 6. 5. 2020. <<http://www.enciklopedija.hr>>)

Sigurni izvori na internetu

- Hrvatska enciklopedija <https://enciklopedija.hr>
- Proleksis enciklopedija <https://proleksis.lzmk.hr/>
- Encyclopedia Britannica <https://www.britannica.com/>
- Službene stranice
- Zašto ne Wikipedija – možemo se koristiti i Wikipedijom, ali važno je znati da ponekad informacije nisu točne, bilo da je onaj tko je uređivao tekst namjerno ili nenamjerno pogriješio.
- Stranice Wikipedije, naime, može uređivati bilo tko tko je registrirani korisnik, jer je to enciklopedija s otvorenim kodom (open source software – software čiji je izvorni kod dostupan javnosti).

Pisanje eseja

- Postala je popularna tema otkad je esej postao dio državne mature.
- Sad znamo sigurne izvore podataka, i kad dobijemo temu, možemo početi pisati esej.
- Školski esej je književno-znanstveni tekst uobličena na način da je strukturno podijeljen u tri dijela; uvodni odlomak, razrada teme i zaključak.
- Uvodni odlomak najavljuje i pojašnjava temu.
- Središnji dio razrađuje temu, najduži je dio eseja.
- Zaključak u kratkim crtama iznosi samo ono što je već rečeno u razradi teme, ponavlja glavne misli i ističe bitno.
- Kroz esej vode natuknice ili ključne riječi koje je potrebno što bolje objasniti.
- Eсей nije djelo iz mašte, u tekstu se, ovisno o temi, iznose relevantni znanstveni ili književno-teoretski podaci.
- Što znači da je u, primjerice, eseju s temom iz književnosti potrebno citirati izvore iz književne teorije.

Citiranje i autorstvo

- Pri pisanju eseja pravilno citiranje i navođenje autorstva važno je iz dva razloga:
  - nastavnik koji će vrednovati esej, željet će provjeriti točnost napisanoga,
  - služeći se tuđim podacima i definicijama, mislima i idejama, (esej to i traži od nas), mi se zapravo služimo tuđim intelektualnim vlasništvom, te nam pristojnost, ali i zakon o autorskim pravima, nalažu da odamo priznanje autoru.
- Citiranje može biti doslovno, i tad se služimo navodnicima, ali ako samo preporučavamo neki tekst ne stavljamo navodnike, već na neki drugi način spomenemo autora.
- Primjerice - *Kako navodi Hrvatska enciklopedija, esej je ...*
  - *U svom djelu autor XY nam želi pokazati ...*
  - Pogledaj drugi slajd.
- Na kraju teksta, kad se radi o referatu, također ćemo navesti izvore i literaturu koju smo koristili.
- Pogledaj dokument *Super junaci*.

Ključne riječi

- Dokument *Super junaci* napisan je prema ključnim riječima, ali zbog namjene nije do kraja uobličen u esej.
- Recimo da ti želiš istražiti neki pojam ili temu i napisati o tome referat ili esej prema ključnim riječima, primjerice, o nekoj međunarodnoj organizaciji kao što je FIFA, UNESCO, WHO ili IOC (MOO).
- Predlažem ti ove ključne riječi: puni naziv, osnivač, godina i cilj osnivanja organizacije, djelovanje, sjedište, čelni ljudi nekad i sad, financiranje, program rada i slično.